

ÇOCUK HAKLARI SÖZLEŞMESİ

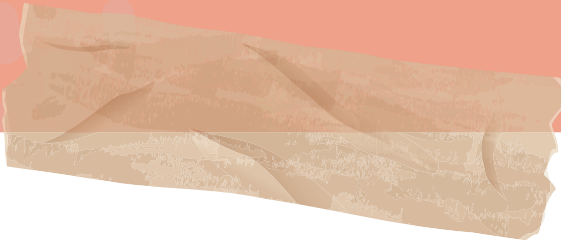
KATILMAK
İSTİYORUM

ÇOCUK
HAKLARI

BENİ DİKKATE
ALIN

TÜM ÇOCUKLAR
EŞİTTİR

Selam,

Bu kitapçık çocuk haklarını öğrenmene yardımcı olacak. Belki daha önce duymuş olabilirsin çocuk hakları ve insan haklarını belki de ilk kez duyacaksın. Çocuk hakları, çocukların sağlıklı, güvenli ve özgür bir yaşam sürmelerini garanti altına almak amacıyla oluşturulmuştur. Haklarının yaşama geçmesi her çocuğun hakkıdır.

Çocuk Hakları Sözleşmesi el kitapçığının içeriği, İstanbul Bilgi Üniversitesi Çocuk Çalışmaları Birimi'nin hazırladığı Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin çocuk dostu versiyonundan yararlanarak hazırlanmıştır.

DÜNYA GENÇLİK VE BARIŞ BİRLİĞİ DERNEĞİ

Bu içerik T.C. İçişleri Bakanlığı Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü tarafından desteklenen Dünya Gençlik ve Barış Birliği tarafından yürütülen Katılmak İstiyorum! İsimli proje kapsamında hazırlanmıştır.

ÇOCUK HAKLARI SÖZLEŞMESİ

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER
20 KASIM 1989

TÜRKİYE
1990

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi, dünyadaki tüm çocukların sadece çocuk olmalarından dolayı sahip oldukları hakları, yani çocuk haklarını anlatıyor. Bu Sözleşme şimdiye kadar dünyada en çok ülke tarafından kabul edilmiş uluslararası belgedir. Tam 193 ülke bu sözleşmeyi onaylamış durumda! Bu ülkeler arasında Türkiye de var. 20 Kasım 1989'da Birleşmiş Milletler Sözleşmeyi hazırlıyor, Türkiye 1995'te sözleşmeyi onaylayarak, ülkedeki tüm

çocukların haklarını garanti altına almaya, yasaları ve uygulamaları sözleşmeye uygun hale getirmeye söz veriyor.

ÇOCUK
HAKLARI

MADDE 1

Her birey on sekiz yaşına kadar çocuk olarak kabul edilir. Her çocuk vazgeçilmez haklara sahiptir.

Çocuk Hakları Sözleşmesi 18 yaş altı tüm bireyleri çocuk olarak kabul eder. Her çocuk vazgeçilmez haklara sahiptir.

Bu sözleşme 4 temel ilke üzerine kurulu.

MADDE 2

Çocuk Hakları, bütün çocuklar içindir. Doğum yerleri, konuştukları dil ne olursa olsun fark etmez. Büyüklerinin inançları ya da görüşleri nedeniyle hiçbir çocuğa ayırım yapılmaz.

ÇOCUK HAKLARI TÜM ÇOCUKLAR İÇİNDİR.

4 Temel ilkeden biri çocuklara yönelik hiçbir şekilde ayrımcılık yapmamak. Çocukların doğdukları yer, görüşleri, konuştukları dil, dini inançları, etnik kökenleri, yaşadığı hastalıklar ne olursa olsun fark etmez, çocuk hakları, bütün çocuklar içindir! Ailelerin görüşleri veya inançları sebebiyle de hiçbir çocuğa ayrımcılık yapılamaz!

MADDE 3

Çocuklarla ilgili bütün yasa ve uygulamaları oluşturanlar, önce çocukların yararını düşünmek zorundadır. Devlet, çocukların koruma ve bakımını üstlenenlerin sorumluluklarını yerine getirmeleri için önlemleri alır ve onların sorumluluklarını yerine getirip getirmediğine bakar.

ÇOCUKLARIN ÖNCELİKLİ YARARI

İkinci ilkemiz ise her ne olursa olsun öncelikli olarak çocuğun yararını düşünmektir. Çocuklarla ilgili alınacak kararlar çocukların yüksek yararı gözetilerek alınır.

MADDE 6

Yaşamak, her çocuğun temel hakkıdır ve herkesin ilk görevi çocukların yaşamını korumaktır.

İlkelerden bir diğeri ise çocukların yaşama ve gelişme hakkını toplumdaki her grubun kabul ederek çocukların bu haklarını koruyarak sağlıklı bir şekilde sürdürmelerini desteklemektir.

MADDE 12

Her çocuk, görüşlerini serbestçe ifade etme, kendisini ilgilendiren her konuda görüşlerinin dikkate alınmasını isteme hakkına sahiptir. Herkesin çocukları dinleme, onların fikirlerini öğrenme ve onlara saygı gösterme sorumluluğu vardır.

ÇOCUKLARIN GÖRÜŞLERİNİ İFADE ETME HAKKI

4 Temel ilkemizin bir diğeri ise çocukların katılımıdır. Çocuklar dilediği konuda kendi fikirlerini özgürce söyleme hakkına sahiptir. Buna doktorunuz veya hemşireniz hakkında görüşlerinizi ifade etmekte dâhildir.

Herkesin çocukları dinleme ve fikirlerine saygı gösterme sorumluluğu vardır. Yani hemşire, doktor ve tüm sağlık personeli seni saygılı bir şekilde dinlemelidir.

MADDE 4-5

ÇHS'de yazılı olan hakların uygulanması için gereken her türlü çabanın gösterilmesi gerekir. Devlet çocukların bu haklardan yararlanmasını sağlar. Devlet, hakların uygulanması konusunda çaba gösterirken başta anne baba olmak üzere çocuktan sorumlu olan kişilerin haklarına karşı saygılı olur.

Bu Sözleşmedeki tüm hakların kullanılması, korunması ve uygulanmasından, devlet, anne babamız ve toplumun geri kalanı sorumludurlar. Tabii biz de sorumluyuz.

MADDE 7-8

Her çocuğun bir isme ve vatandaşlığa sahip olma hakkı vardır. Devlet, çocuk doğduğunda bu ismi kaydeder ve çocuğa bir kimlik verir. Çocuklara verilen isim, vatandaşlık hakkı ve aile bağları korunmalıdır. Tüm bunlar zorla değiştirilemez ve alınamaz, değiştirilmek istenir ya da çocuğun elinden bu haklar alınırsa devlet bu duruma karşı çıkmalıdır.

Her çocuğun bir kimliğe, bir vatandaşlığa ve bir isme sahip olma hakkı vardır. Ve bu haklar kimse tarafından zorla değiştirilemez!

Bir ismin olmasaydı çok garip olurdu değil mi?

MADDE 9

Her çocuğun ailesiyle birlikte yaşama hakkı vardır. Anne baba çocuğa bakamıyorsa, çocuk bu durumdan zarar görmesin diye ona başka bir bakım sağlanmalıdır. Bu durumda da her çocuğun, anne ve babasıyla düzenli görüşebilme hakkı vardır.

Ailemizle birlikte yaşamak tabii ki hakkımız. Fakat bazı durumlarda anne ve babamız bize iyi bakabilecek durumda olmayabilir. Bu gibi durumlarda bizlerin zarar görmemesi için bakım ve koruma hizmetlerini devletin bize vermesi gerekebilir. Bu durumda bile düzenli aralıklarla ailemizi görme hakkımız vardır.

MADDE 10-II

Anne babası ayrı ülkelerde yaşayan çocukların aileleriyle birlikte olabilmeleri için devletler kolaylık gösterir. Anne ve babalarının izni olmadan hiçbir çocuk başka bir ülkeye götürülemez. Çocukları bu şekilde başka yerlere götüren kişilere karşı mücadele edilmesi gerekir.

Anne ve babamız veya diğer bakım verenlerimiz bazı durumlarda birbirlerinden ayrılmış olabiliyorlar. Biz de annemizden, babamızdan veya bakım verenimizden farklı bir ülke de yaşıyor olabiliriz. Böyle durumlarda anne, baba veya bakım verenimizi rahatlıkla görmeye hakkımız vardır. Bu hakkın sağlanması için de devlet bütün kolaylıkları sağlamakla sorumludurlar. Bir de hiç kimse anne, babamız veya bakım verenimizin izni olmadan bizleri bir yerden bir yere götürmez!

MADDE 12-13

Her çocuk, görüşlerini serbestçe ifade etme, kendisini ilgilendiren her konuda görüşlerinin dikkate alınmasını isteme hakkına sahiptir. Herkesin çocukları dinleme, onların fikirlerini öğrenme ve onlara saygı gösterme sorumluluğu vardır

MADDE 15

Çocukların arkadaşlarıyla barış içinde toplanabilme, dernek kurabilme ya da derneklere üye olma hakkı vardır.

Her çocuğun duygu ve düşüncelerini istediği şekilde açıklama hakkı vardır. Çocukların da başka kişilerin zarar görmemesi için gerekeni yapmaları gerekir.

Tüm çocukların duygu ve düşüncelerini ifade etme hakkı vardır. Bu hakkımızı kullanırken başkalarının haklarına saygılı olarak kullanmamız gerekiyor. Çocukların kendilerini ifade etmek amacıyla arkadaşlarıyla toplanmaya, derneklere üye olmaya ve dernek kurmaya hakları vardır. Belki arkadaşlarıyla sen de bir dernek kurmak istersin.

MADDE 14

Her çocuğun, kendi düşüncesini geliştirme ve istediği dini seçme hakkı vardır. Bu konularda çocukları büyüten yetişkinlerin de onlara yol gösterme hakkı ve sorumluluğu vardır.

Her çocuğun dinini seçmeye hakkı vardır. Bu süreçte anne, baba ve bakım verenlerin de onlara yol göstermeye hakkı vardır.

MADDE 16

Hiç kimse çocukların onurunu kıramaz, onları küçük düşüremez, özel hayatına karışamaz. Çocukların bu hakkı yasalarla korunur.

Bizlerin de yetişkinler gibi özel bir hayatımız var. İstedığımız zaman bir odaya çekilip dinlenebiliriz, hastalığımız hakkında istemediğimiz zaman cevap vermeyiz, biz istemediğimiz sürece eşyalarımızı kimse karıştıramaz, hatta bizim onayımız olmadan doktorlar serum bile takamaz. Bir de hiç kimse iznimiz olmadan fotoğraflarımızı herhangi bir yerde (sosyal medya, gazete, web site...) yayınlamaz. Baksana bize sormadan fotoğraflarımız bile paylaşılamaz, aslında ne kadar da genişmiş çocuk hakları.

MADDE 17

Devlet, kitle iletişim araçlarının, çocuğun gelişimi açısından önemini kabul eder. Çocuğun bunlarla çeşitli bilgi ve belgelere ulaşmasını sağlar; kendi kültürü ve dili bakımından bu araçlarla alabileceği gereksinimleri karşılar. Ayrıca kitle iletişim araçlarının verebileceği her türlü zarardan çocukları korur.

Bilgiye ve medyaya ulaşmak da hakkımız!

İletişim araçları (gazete, internet, bilgisayar, radyo, televizyon...) bilgiye ulaşmak açısından önemli araçlardır. Bu araçları kullanırken başkaları tarafından rahatsız edilerseniz en doğru hareket bunu güvendiğiniz bir yetiškine bildirmek olacaktır.

Hastanelerde internet ücretsiz bir şekilde olsa ne güzel olur değil mi?

MADDE 18-19

Çocukların yetişmesinden ve gelişmesinden sorumlu olan büyükler, bu sorumluluklarını en iyi biçimde yerine getirirler. Hiç kimse, çocuklara karşı olan sorumluluklarını onlara zarar verecek şekilde kullanamaz. Devlet çocukların hiçbir zarara uğramaması için her türlü önlemi almakla yükümlüdür.

MADDE 20

Her çocuğun ailesinden yoksun kaldığında ya da aile ortamı onun için uygun olmadığında devletten özel koruma ve yardım alma hakkı vardır. Anne babasıyla birlikte yaşayamayacak çocuklar için özenli bir araştırmayla iyi aileler bulunur.

Devletin bu Sözleşmenin hayata geçmesi ve devam ettirilmesinde büyük sorumluluğu var. Bu sorumluluklardan bir tanesi de, ailemiz ve bakım verenimiz bize bakmakta yeterli olmadığı zaman veya bize kötü davranırlarsa, devlet bizlerin korunması amacıyla önlemler alabilir. Annesi babası veya bakım vereni olmayan çocuklar için de çocuğun en mutlu olacağı aileyi araştırmak da devletin sorumluluğudur.

MADDE 21-22

Yaşadığı ülkenin dışında bir başka ülkeye gitmek zorunda kalan her çocuğun, gittiği ülke tarafından korunma hakkı vardır.

Bazı olumsuz durumlarda tek başımıza veya ailemizle birlikte ülkemizden göç etmek durumunda kalabiliriz. Kendi ülkemizde sahip olduğumuz çocuk haklarımız gittiğimiz ülkede de aynı şekilde korunması devletin sorumluluğudur. Çocuk her yerde çocuktur!

MADDE 23

Engelli çocukların özel olarak korunma ve saygı görme hakkı vardır. Devlet engelli çocukların bakımını, eğitimi sağlayacak kurumları oluşturma sorumluluğuna sahiptir. Engelli çocukların ailelerine her türlü yardım yapılır.

Çocuk hakları özel gereksinimi olan çocukların da hakkıdır. Tüm çocukların ihtiyaçlarının karşılandığı eğitim ve sosyal alanların oluşturulmasından devlet sorumludur.

MADDE 25-26-27

Çocuk haklarına uygun olarak kreşler, çocuk yuvaları, yurtlar, okullar, çocuk hastaneleri oluşturulur; bunlar düzenli olarak kontrol edilir. Her çocuğun gelişme hakkı ve sağlığı güvence altında olmalıdır. Bu konuda çocukların daha iyi bir yaşam sürdürmeleri için gerektiğinde yardım edilir.

MADDE 24

Her çocuğun sağlık hizmetlerinden yararlanma hakkı vardır. Hastalıklardan korunması devletin ve toplumun güvencesi altında olup çocukların beslenmesine, aşılmasına, çevrenin temizliğine ve diğer sağlık koşullarına dikkat edilir. Hastalanan çocuklar tedavi edilir.

Hastalanmamamız ve sağlıklı bir hayat sürdürmemiz için doğum, aşılama, çevre temizliği gibi durumların iyi olması bizim için önemlidir. Devlet bu gibi durumların hazırlanması ve iyileştirilmesi için gerekli koşulları sağlamakla sorumludur.

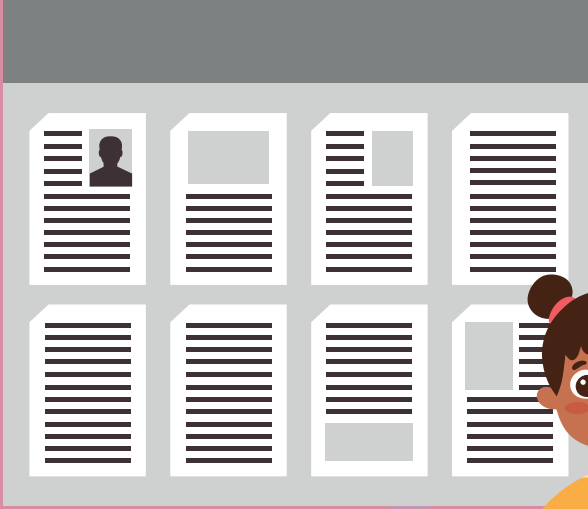
MADDE 28

Her çocuk eğitimini tam yapabilmek için desteklenir ve korunur. İlköğretim parasız ve hiçbir ayırım gözetmeksizin tüm çocuklar için hak ve zorunludur.

En önemli haklarımızdan biri: Eğitim hakkı! Her çocuk ayırım gözetilmeksizin, eşit bir şekilde eğitim alma hakkına sahiptir. Hem de parasız ve zorunlu! Okulumuzda farklı kültürlerden çocuklar olabilir, farklı kültürlere saygı göstererek çocuk haklarını gözeterek şekilde okula devam etmeliyiz.

Bazen çocuklar yaşadıkları ülkenin dilini bilmeyebilir, farklı kültürlere veya dinlere mensup da olabilirler. Bu durumlarda çocuğun eğitiminde veya diğer gelişim alanlarında geri kalmaması adına devletin çalışmalar yapması gerekiyor. Eğitim her çocuk için çok önemli!

MADDE 29-30

Çocuklara verilen eğitim onların gelişimlerini en fazla ölçüde sağlayacak düzeyde olmalıdır.

Eğitim, çocukların hoşgörüsünü, kendi kültürüne ve farklı kültürlerle saygısını, ayrımcılığa karşıtlığını, doğaya saygısını arttıracak biçimde düzenlenir. Çocuğun kendi kültürü, bulunduğu ülkedekinden farklıysa gelişim ve eğitim hakkının her aşamasında buna gereken özen gösterilir.

MADDE 31

Çocukların boş zamanlarını değerlendirebilmeleri, kendilerini geliştirebilmeleri için oyun bahçeleri, çocuk kulüpleri, kütüphaneler, spor ve kültür merkezleri açılmalıdır. Her çocuğun bu tür etkinliklere katılma hakkı vardır.

Hepimiz çocuğuz, en sevdiğimiz şey boş vakitlerimizde oyun oynamak ve kaliteli zaman geçirmek. Oyun oynamak bizim hakkımız.

Boş vakitlerimizde kendimizi geliştirmek için kütüphaneler, spor ve sosyal tesislere gitmek kişisel gelişimimize önemli katkılar sağlar.

MADDE 32

Çocukların okula gitme, oyun oynama hakkı vardır. Onlar yetişkinler gibi çalıştırılmazlar. Çalışmak zorunda kalırlarsa yapacakları iş onların sağlığı ve eğitimleri için sorun oluşturmamalıdır

Kimse bizi zorla bir işte çalıştıramaz. Ancak 16 yaşından sonra eğitimimizi ve gelişimimizi engellemeyen, çocuk haklarını gözeten işlerde çalışmamız mümkün.

MADDE 33-34-35-36

Bütün çocuklar her türlü zararlı maddelere karşı korunur. Bu tür maddeleri üretip çocuklara veren kişiler cezalandırılır. Çocukları bedensel ve ruhsal yönden örseleyecek hiçbir yaklaşıma izin verilemez. Devlet, çocukları koruma ve çocukları kaçırap onları satan, onları çalıştırmak isteyen kişilerle mücadele etme sorumluluğuna sahiptir. Hiçbir kişi kendi çıkarları için çocukları kullanamaz. Devlet böyle bir duruma karşı her çocuğu korur.

Bizi zarar görebileceğimiz her şeyden devlet korumakla görevlidir. Fakat zarar görebileceğimiz durumlarda biz de bir şeyler yapabiliriz. Rahatsız olduğunuz bir davranış hissettiğinizde, şiddet veya istismara uğradığınızı düşündüğünüzde bunu güvendiğiniz bir yetiştikine söyleyerek destek istemelisiniz.

MADDE 37-40

Çocuklar hiçbir şekilde insanlık dışı yöntemlerle ya da aşağılanarak cezalandırılmaz. Bir çocuk suça itilmişse ona uygulanacak ceza yaşına ve gelişimine uygun, onun eğitimi engellemeyecek şekilde olmalıdır.

Yasalarla sorunu olan çocuklar bu durumdan tek başlarına sorumlu değildir. Çocuklar farkında olarak kimseye zarar vermez. Suça itilen çocuklar, yetişkinler gibi cezalandırılmaz, özel yasalarla yeniden topluma kazandırılırlar.

Bazı durumlarda yasalarla ihtilaf halinde olabiliriz. Bu durumlarda bile özgürlüğümüz kısıtlanmadan yargılama süreci devam etmeli ve alınacak kararlar çocuklara uygun olmalıdır. Çünkü haklarımızdan biri de özgürlüğümüzün kısıtlanmaması için her önlemin alınması.

MADDE 38-39

Her çocuğun barış ortamında yaşama ve savaşlardan korunma hakkı vardır. Çocukların askere alınmaması gerekir. Devlet, çocukları silahlı çatışmalardan ve sonuçlarından korumakla sorumludur.

Çocuklar çeşitli nedenlerle zarar görmüşlerse onların iyileştirilmeleri için çalışmalar yapılır, bir daha aynı şekilde zarar görmemeleri için önlemler alınır

Bazı durumlarda ne yazık ki toplumsal problemler sonucunda çatışmalar veya savaşlar yaşanabiliyor. Bu durumlarda silahlı çatışmalardan korunmamız biz çocukların hakkıdır. Tabii ki çocuklar savaşlara da alınamaz!

Çocuk Hakları Sözleşmesinin içeriği ne kadar yoğun ve güzelmiş değil mi? Bu Sözleşmeyi toplumda yaygınlaştırmak devletin ve hepimizin sorumluluğu. Hastanelerin çocuk bölümlerinde bu kitapçık dağıtılsa ne güzel olurdu değil mi? Şimdi biz sizlere bu sözleşmeyi ulaştırıyoruz ama sen de bu kitapçığı başkalarına anlatmayı unutma.

MADDE 41-42-43-44-45

Bir devletin yasaları burada belirtilen hükümlerden daha iyiyse, bunlar hiçbir şekilde değiştirilemez. Devlet, Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin herkes tarafından öğrenilmesini sağlar.

Evet artık sonuna geliyoruz Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin, bu sözleşmenin ülkelerde uygulandığını görmek adına ülkelerde Çocuk Hakları Komitesi bulunur. Devlet bu komiteye, ülkenin çocuk haklarıyla ilgili durumunu bildirmekte sorumludur. Bir de çocuk haklarını daha detaylı öğrenebileceğin birkaç siteyi bir sonraki sayfaya ekliyoruz. Haklarını yaşayabileceğin sağlıklı ve özgür bir dünya da yaşaman dileğiyle.

Çocuk hakları ile ilgili daha çok bilgiyi aşağıda bulunan internet siteleri ve telefon numarasından öğrenebilirsin. Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları sözleşmesinin sonuna geldik. Bu hakların hepsi senin ve haklarını kullanmaktan hiçbir zaman çekinme, haklarını istemekten sen de sorumlusun!

www.cocugasiddetionluyoruz.net

çocukhaklariizleme.org

kdkcocuk.gov.tr

unicef.org.tr

ALO 183

dunyagenclikbarisbirligi

dunyagenclikbaris@gmail.com

dunyagenclikbaris

Dünya Gençlik ve Barış Birliği Derneği

NOT

